

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Του Κ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ
Ευρωβουλευτού

Καθώς, ευτυχώς ο αντιευρωπαϊσμός δεν είναι πια η κυρίαρχη τάση στην Πατρίδα μας, πάρα πολλοί συμπατριώτες μας προσδοκούν στη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη της οικονομίας μας. Άσχετα με το αν ισχύει πάντοτε, βέβαια, το «συν Αθηνά και χείρα κίνει», ως ένα βαθμό η προσδοκία έχει βάση.¹ Και αυτό που θα προσπαθήσω να σας δείξω είναι ότι η περιφερειακή πολιτική της Ένωσης είναι πράγματι μια μεγάλη ευκαιρία για την ανάπτυξη της Ελλάδας, υπό μια προϋπόθεση: Ότι θα την αξιοποιήσουμε όσο ακόμα υπάρχει καιρός. Ότι θα αξιοποιήσουμε, ειδικά τώρα, το περίφημο 2ο πακέτο Ντελόρ, πριν η Ευρώπη προχωρήσει στη διεύρυνση προς Ανατολάς. Και αν δεν τα καταφέρουμε θα είμαστε πραγματικά αδικαιολόγητοι, γιατί με την πολιτική αυτή μπορούμε κυριολεκτικά να αλλάξουμε την εικόνα της Ελλάδας.

Ως μέλος της επιτροπής Περιφερειακής Πολιτικής και Χωροταξίας του Ευρωπαϊκού βουλίου παρακολουθώ στενά τα σχετικά ζητήματα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και μπορώ να σας πω ότι αν η πολιτική αυτή είναι από τις βασικές πολιτικές της Ενωμένης Ευρώπης, σήμερα μόνο το ΕΤΠΑ απορροφά το 20% του Κοινοτικού Προϋπολογισμού, αυτό δεν έγινε τυχαία, ούτε από φιλανθρωπική διάθεση των ισχυρών της Ευρώπης. Έγινε για πολύ συγκεκριμένους και πολύ σοβαρούς λόγους:

Πρώτον υπάρχουν τεράστιες διαφορές ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών της Ένωσης. Οι 10 πλουσιότερες περιφέρειες έχουν 4,5 φορές μεγαλύτερο ΑΕΠ ανά κάτοικο από τις 10 φτωχότερες. Την ίδια στιγμή, στις 10 περιφέρειες όπου το πρόβλημα της ανεργίας είναι οξύτερο, το ποσοστό των ανέργων είναι 7 φορές μεγαλύτερο, από τις περιφέρειες όπου το πρόβλημα είναι λιγότερο οξύ. Είναι ανάγκη, λοιπόν η ενωμένη Ευ-

1. Το κείμενο αποδίδει τα κυριότερα σημεία ομιλίας του κ. Κ. Χατζηδάκη σε ειδική εκδήλωση του Κέντρου Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΠΙΝΤΟΣ, που έγινε στην Αθήνα την 29/3/1996.

ρώπη να ελαττώσει αυτές τις διαφορές, διότι η ευρωπαϊκή οικοδόμηση, δεν μπορεί να προχωρήσει ερήμην των λαών. Δεν μπορεί να προχωρήσει η ευρωπαϊκή οικοδόμηση, όταν οι κάτοικοι του φτωχού νότου ή οι άνεργοι είναι οι πληβείοι ή και τα θύματα αυτής της υπόθεσης.

Δεύτερον, πέρα από τη σμίκρυνση των διαφορών, η ανάγκη στήριξης των ασθενέστερων προκύπτει και από το άνοιγμα των συνόρων. Διότι η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών και κεφαλαίων έχει αποδειχθεί, ότι αν δεν ληφθούν μέτρα, κάνει το πρόβλημα οξύτερο. Κάνει τους πλούσιους πλουσιότερους και τους φτωχούς φτωχότερους. Ενισχύει το ενδιαφέρον για επενδύσεις στις πλούσιες περιοχές και οδηγεί σε μαρασμό και απερήμωση τις φτωχότερες.

Ο τρίτος λόγος, για τη θέσπιση της περιφερειακής πολιτικής είναι η νομισματική ένωση. Αφού όλοι συμφωνούν - αν συμφωνούν - στο κοινό νόμισμα, όλοι θα έπρεπε να παραδεχθούν ότι η νομισματική ένωση χωρίς πολιτικές οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, πολιτικές, δηλαδή, που προωθούν, όχι μόνο την ονομαστική, αλλά και την πραγματική σύγκλιση, χωρίς τέτοιες πολιτικές η νομισματική ένωση θα ήταν ανέφικτη.

Γι' αυτούς τους τρεις λόγους -σμίκρυνση των διαφορών, ενιαία αγορά, νομισματική ένωση- η Ενωμένη Ευρώπη ξεκίνησε την προσπάθεια για μια ολοκληρωμένη περιφερειακή πολιτική. Μια προσπάθεια που άρχισε με τα ΜΟΠ στα μέσα της δεκαετίας του '80, για να συνεχιστεί με το μεγάλο βήμα του πρώτου Πακέτου Ντελόρ (89-93). Ένα πακέτο που περιείχε 20 τρις δραχμές, ποσό καθόλου ευκαταφρόνητο για ξεκίνημα. Τώρα η προσπάθεια συνεχίζεται με το δεύτερο πακέτο (94-99) που ισοδυναμεί με 50 τρις. δραχ. και άλλα τόσα υπό μορφήν δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Κατ' εξοχήν σχετικό με τις πολιτικές αυτές είναι το ΕΤΠΑ (που όπως είπα απορροφά το 20% του προϋπολογισμού), αλλά ασφαλώς και τα υπόλοιπα τρία διαρθρωτικά ταμεία (ΕΚΤ, ΕΤΠΑ, ΕΓΤΠΕ τμήμα προσανατολισμού) καθώς και το Ταμείο Συνοχής - ένα ταμείο που ιδρύθηκε το '92 και αφορά έργα περιβάλλοντος και μεταφορών στην Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιρλανδία- δεν κάνουν τίποτε άλλωστε από το να υπηρετούν το στόχο της περιφερειακής ανάπτυξης, στην Ευρώπη. Βεβαίως υπολογίζεται το 35% των χρημάτων επιστρέφουν πίσω με διάφορους τρόπους -στους καθαρούς συνεισφορείς του Κοινοτικού Προϋπολογισμού- Γερμανία, Βρετανία κ.λ. - όμως τα έργα που γίνονται με αυτά τα χρήματα μένουν και συντελούν αποφασιστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Αυτές είναι οι λεγόμενες, διαρθρωτικές δράσεις της Ε.Ε. Πολιτικές απολύτως αναγ-καίες για την πατρίδα μας, την Ελλάδα. Που κατόρθωσε δυστυχώς με την πολιτική της, παρά τα αρκετά, τρισεκατομμύρια που πήρε από την ΕΕ από το 81 και μετά να φιγουράρει τελευταία στην Ε.Ε. στον πίνακα του ΑΕΠ, καθώς η Πορτογαλία μας έχει περάσει εδώ και πολύ καιρό. Σήμερα, είμαστε πάρα πολύ πίσω από το μέσο κοινοτικό όρο. Έχουμε π.χ. 30 χλμ. δρόμων σε κάθε 100 τετρ. χλμ. ενώ ο κοινοτικός μέσος όρος εί-

ναι 158 χλμ. Έχουμε 1,8 χλμ. σιδηροδρομικών γραμμών (πάλι σε κάθε 100 τετρ. χλμ.) ενώ ο κοινοτικός μέσος όρος είναι 5,7 χλμ.,. Οι πόλεις μας που έχουν βιολογικό καθαρισμό είναι το 25% του συνόλου, με κοινοτικό μέσο όρο 80%. Και το ποσοστό απασχολούμενων στον τομέα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης είναι το 23% των απασχολούμενων στους ίδιους τομείς στα προηγμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα στην Ελλάδα, δε, υπάρχουν περιοχές αρκετά φτωχότερες από το μέσο όρο. Η Θράκη π.χ. έχει μόνο το 70% του Μ.Ο. όσον αφορά στο ΑΕΠ.

Οι καθαρές εισροές που θα έχουμε μέσω του 2ου Πακέτου Ντελόρ μπορεί να ξεπεράσουν τα 6 τρισ. δρχ. μέχρι το '99 και να γίνουν περίπου 10 τρισ. με τη συμμετοχή του Δημοσίου. Αν κατορθώναμε να απορροφήσουμε τα κονδύλια του Δεύτερου Πακέτου Ντελόρ -και να τα αξιοποιήσουμε σωστά -θα μπορούσαμε μέχρι το 2000 να αλλάξουμε την όψη της Ελλάδας. Θα μπορούσαμε να υπερδιπλασιάσουμε το μήκος των αυτοκινητοδρόμων μας. Θα μπορούσαμε να αυξήσουμε την ηλεκτροκίνηση των σιδηροδρόμων από το 3% στο 21%. Θα μπορούσαμε να κάνουμε μια σειρά από μεγάλα έργα, όπως η Εγνατία και η εκτροπή του Αχελώου που σήμερα καρκινοβατούν ή είναι ήδη νεκρά. Θα μπορούσαμε να καλύψουμε το 12% των ενεργειακών μας αναγκών από φτηνό φυσικό αέριο. Θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε ή να κρατήσουμε 90.000 θέσεις εργασίας.

Δυστυχώς, τα δύο πρώτα χρόνια ισχύος του 2ου ΚΠΣ τα πράγματα δεν πάνε καλά. Το 1994 η απορροφητικότητα πόρων από την Ελλάδα ήταν 39% όσων είχαν δεσμευθεί και το 1995 το ποσοστό σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ίδιας, της κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο 52% (δεσμεύσεις '95 συν αναπορρόφητα 94). Έτσι όπως είναι τα πράγματα σημασία δεν έχουν οι διαπιστώσεις, που είναι αυτονόητες. Και ο εντοπισμός των αιτιών της καθυστέρησης, έχει αξία στο βαθμό που θα αποτελέσει αφορμή για την αλλαγή της σημερινής θλιβερής κατάστασης.

Στο μέτρο λοιπόν που η εδώ και ενάμισυ χρόνο ενασχόλησή μου με το 2ο Κ.Π.Σ. μου επιτρέπει (ως μέλος της Επιτροπής Περιφερειακής Πολιτικής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), θα ήθελα να επισημάνω, με βάση τα αίτια για τα προβλήματα έτσι όπως τα έχω εντοπίσει, έξι αναγκαίες αλλαγές για να ξεπεραστεί η σημερινή δυστοκία, και να υπάρχει διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στην διαχείριση των πόρων. Συγκεκριμένα:

1. Συνέχεια στον προγραμματισμό: Τα προγράμματα δεν μπορούν να αλλάζουν και να μένουν πίσω κάθε φορά που αλλάζει η κυβέρνηση στην Ελλάδα. Από τους αριθμούς και μόνο που αναφέρθηκαν στην αρχή, καταδεικνύεται, νομίζω, ότι η προώθηση αυτών των προγραμμάτων έχει πράγματι εθνική σημασία. Και όμως: όταν ανέλαβε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το 1993, θεώρησε σκόπιμο να παγώσει το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας (το ΣΠΑ όταν εγκρίνεται βαπτίζεται ΚΠΣ), πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα οι εκταμιεύσεις για την

Ελλάδα να αρχίσουν 7 μήνες αργότερα. Οι αλλαγές δε που έγιναν ήταν πραγματικά δευτερευούσης σημασίας.

2. Διακομματική συναίνεση για ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για την ανάθεση και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων: Το σημερινό θεσμικό πλαίσιο πάσχει. Προκαλεί, αλλεπάλληλες παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τροφοδοτεί με επιχειρήματα, όλους τους «χαμένους» των αναθέσεων για να κάνουν διαμαρτυρίες και προσφυγές -προκαλώντας έτσι καθυστερήσεις στην εφαρμογή του 2ου Κ.Π.Σ.. Και δίνει (δικαίως ή αδικώς) αφορμές για κατηγορίες περί συναλλαγών κάτω από το τραπέζι. Είναι εν πάση περιπτώσει ένα θεσμικό πλαίσιο, πολύ συχνά αδιαφανές, εμβολωματικό και ατελές. Νόμοι αντικαθίστανται μερικώς από άλλους, τροπολογίες τροποποιούν προηγούμενους νόμους, ελληνικές ιδιοτυπίες κάνουν το θεσμικό μας πλαίσιο εξαιρετικά «...ελληνικό» και σε ορισμένους τομείς (βιομηχανία κ.λ.) δεν υπάρχει καν θεσμικό πλαίσιο για να προχωρήσουν τα προγράμματα. Με δεδομένο το μικρό «...χάος» το οποίο επικρατεί χρειάζονται νομίζω δύο πράγματα: Πρώτον, να συνεννοηθούν (με πρωτοβουλία της κυβέρνησης φυσικά) όλα τα κόμματα για ένα νέο, διαφανές, αποτελεσματικό και αποδεκτό απ' όλους θεσμικό πλαίσιο και δεύτερον να προχωρήσουν στο νέο θεσμικό πλαίσιο με βάση την εμπειρία, άλλων ευρωπαϊκών χωρών, που έχουν προχωρήσει χωρίς προβλήματα.

3. Τομές στη Δημόσια Διοίκηση: Κάποιες τις έχει υποδείξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, γνωρίζοντας την κατάσταση αφασίας στην οποία ευρίσκεται το ελληνικό δημόσιο. Εδώ, εντάσσονται η δημιουργία της ΜΟΔ (Μονάδα Οργάνωσης και Διαχείρισης) με ειδικούς που θα προσληφθούν για την ταχύτερη προώθηση των προγραμμάτων και η ίδρυση του ΕΛΚΕ (Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων), το περίφημο one stop shop, για να ελαττωθεί η ταλαιπωρία των ξένων επενδυτών που σχετίζονται με το 2ο ΚΠΣ. Αλλαγές που συζητούνται εδώ και δύο χρόνια και ακόμα δεν πήραν σάρκα και οστά. Η προσωπική μου εντύπωση, πάντως, είναι, ότι αλλαγές στη δημόσια διοίκηση, χρειάζονται ακόμα πιο βαθιές αν θέλουμε να έχουμε αποτελέσματα.

4. Σωστή εκτέλεση και αλληλουχία των προγραμμάτων: Η απορρόφηση, πράγματι, δεν αρκεί. Πρέπει τα προγράμματα να εκτελεστούν σωστά. Να κλείσουν, όσα παρόντα υπάρχουν. Να επιμείνουμε σε κάποιους στόχους τους οποίους θα υπηρετεί ένας σταθερός προγραμματισμός. Και να υπάρχει αλληλουχία μεταξύ των προγραμμάτων για να έχει το 2ο ΚΠΣ πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Οι ενισχύσεις, ας πούμε που έχουν δοθεί και δίνονται μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, θεωρούνται αρκετά συχνά από πολλούς ως μέσο πλουτισμού επιτηδείων. Η επαγγελματική κατάρτιση, όμως, και η μάχη κατά της ανεργίας είναι αρκετά σοβαρά πράγματα για να μετατρέπονται σε μέσα αθέμιτου πλουτισμού.

Από την άλλη, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να επιμένουν μέχρι τέλους στη σύνδεση των προγραμμάτων μεταξύ τους. Δεν έχει νόημα, π.χ., η κατασκευή μιας βιομηχανικής

περιοχής, όταν δεν προβλέπεται δρόμος που να καταλήγει στο συγκεκριμένο σημείο ή κατάλληλη τηλεπικοινωνιακή υποδομή.

5. Προώθηση της αυτοχρηματοδότησης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα:

Τα λεφτά του δημοσίου, ακόμα και τα κοινοτικά, δεν αρκούν για την κατασκευή των μεγάλων έργων. Για να γίνει το αεροδρόμιο των Σπάτων, ένα έργο αξίας 600 δισ. δρχ. βάλαμε 120 δισ. κοινοτικά χρήματα και 480 δισ. του ιδιωτικού τομέα. Αν μπορούσε να γίνει αυτό παντού -και μπορεί να γίνει σε πολλές περιπτώσεις- θα μπορούσαμε να έχουμε συνολικές επενδύσεις όχι 10 τρισ. (μέχρι το '99) αλλά 30 τρισ. Και, όμως, αυτό δεν συμβαίνει και σε οφθαλμοφανείς περιπτώσεις, όπως η Εγνατία, στην οποία υπολείπεται ένα σημαντικό ποσό για να ολοκληρωθεί η κατασκευή της. Το ποσό αυτό που θα μπορούσαμε να βρεθεί από τον ιδιωτικό τομέα, δεν υπάρχει διότι η κυβέρνηση κρατάει χαμηλό το ύψος των διοδίων. Σημαντική θα μπορούσε να είναι ακόμα η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και σε άλλες πτυχές του ΚΠΣ (από το σχεδιασμό και τις προδιαγραφές έως τον έλεγχο εφαρμογής). Δυστυχώς, όμως το κράτος έχει αναλάβει το 100% της ευθύνης.

6. Κόψιμο του ομφάλιου λώρου κομμάτων - ΜΜΕ: Είναι σήμερα γεγονός, ότι πολλά έργα δεν προχωρούν λόγω των καταγγελιών ή των φόβων για καταγγελίες από Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Αυτές τις αλλαγές, δηλαδή συνέχεια στον προγραμματισμό, διακομματική συναίνεση για ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για την ανάθεση και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων, τομές στη Δημόσια Διοίκηση, σωστή εκτέλεση και αλληλουχία των προγραμμάτων, προώθηση της αυτοχρηματοδότησης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα, κόψιμο του ομφάλιου λώρου κομμάτων - ΜΜΕ, θα ήθελα να προτείνω για να εκμεταλλευθούμε την ευκαιρία του 2ου Πακέτου Ντελόρ, που θα είναι ίσως η τελευταία μεγάλη ευκαιρία για την Ελλάδα. Διότι με δεδομένα τις νέες πολιτικές της Ένωσης και τη διεύρυνση προς Ανατολάς, νέο Πακέτο, κι αν ακόμα υπάρξει, θα είναι πολύ μικρότερο.

Οι χώρες ΚΑΕ είναι πολύ φτωχές, αρκετά φτωχότερες από την Ελλάδα. Το ΑΕΠ, των τεσσάρων πλουσιότερων απ' αυτές (Τσεχία, Σλοβακία, Πολωνία, Ουγγαρία) είναι το 29% του Κοινοτικού μέσου όρου, όταν το δικό μας είναι 48%. Για να καλυφθούν οι ανάγκες τους έχει υπολογιστεί ότι θα χρειαστεί άλλος ένας κοινοτικός προϋπολογισμός. Σημειώστε ότι πέρσι για να πάει ο κοινοτικός προϋπολογισμός από το 1,20% του κοινοτικού ΑΕΠ στο 1,21%, κόντεψε να πέσει στην Αγγλία η κυβέρνηση Μείτσορ. Φανταστείτε πόσες κυβερνήσεις έχουν να πέσουν αν πάμε από το 1,20% στο 2,40%.

Το μήνυμα είναι λοιπόν, ότι μετά το 2000 θα υπάρξουν περικοπές στους κοινοτικούς πόρους. Και το συμπέρασμα στην όλη υπόθεση είναι ότι αρκετές ευκαιρίες έχει χάσει αυτή εδώ η χώρα. Από εδώ και πέρα καμία χαμένη ευκαιρία, καμία χαμένη ημέρα. Το μέλλον αυτού του τόπου δεν θα εξαρτηθεί από ενθουσιασμούς και μεγάλα λόγια, αλλά από την υπεύθυνη στάση των πολιτών του και τη σοβαρή δουλειά των πολιτικών του. Η Ελλάδα αξίζει πράγματι καλύτερη τύχη. Και ο καθένας μας μπορεί να συμβάλλει για να μπει αυτή η χώρα σε μια καινούργια, πραγματικά ευρωπαϊκή πορεία.